

DS. FOPPE OBERMAN
1912-2008

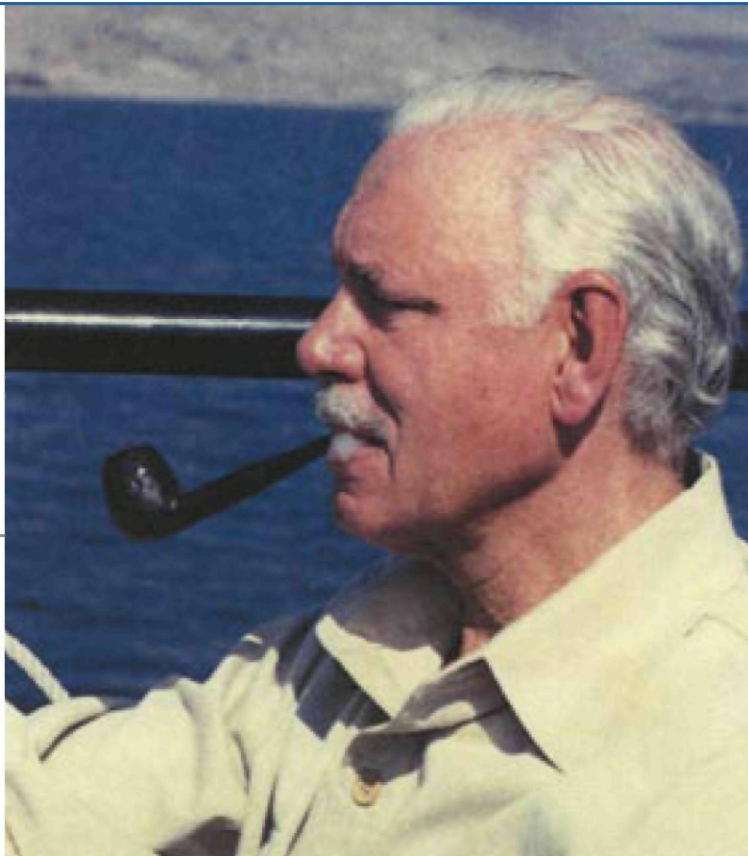
door Leo W.J. van Atten

In de overlijdensadvertentie werd het raak getypeerd: emeritus-predikant en woordkunstenaar. Deze bedienaar van het Woord had dan ook als weinig anderen de gave van het woord en dat is hem in zijn langjarige leven zowel binnen als buiten de kerk uitstekend van pas gekomen. ‘Hij wás het woord’, zoals zijn collega Albert van der Klaauw het tijdens de begrafenisdienst op 6 maart 2008 het in de Hillegondakerk formuleerde. Foppe Oberman stamde uit een bekend predikantengeslacht. Zowel zijn vader als zijn grootvader stonden in de ‘houten broek’, zoals het vroeger met verwijzing naar de kassel wel werd aangeduid. Zeker in de Rotterdamse kerkgeschiedenis heeft de naam een bekende klank, want Foppes vader was van 1920 tot zijn dood in 1924 hervormd predikant in deze stad. Ook hij had grote oratorische gaven; in het boek *Bekende Rotterdamers* werd over hem geschreven dat hij overvolle kerken trok en dat bij de rouwdienst de Laurenskerk te klein was om alle belangstellenden te bevatten. En ook bij de rouwdienst van zijn zoon, 84 jaar later in de Hillegondakerk in Hilleegersberg, was de belangstelling groot. Toen Foppe op 21 mei 1912 in Vlissingen

werd geboren, was zijn vader daar werkzaam als voorganger. In 1915 verhuisde het gezin naar Heemstede en in 1920 vestigde het zich in Rotterdam, waar ‘de pastorie aan de Scheepstimmermanslaan’ al snel een bekend begrip werd. De vroege dood van zijn vader –hij werd slechts veertig jaar– heeft op de toen twaalfjarige Foppe een onuitwisbare indruk gemaakt. In menig opzicht koesterde hij dezelfde belangstelling als zijn vader, tot uitdrukking komend in zijn grote voorliefde voor poëzie, zoals eerst thuis en later onder meer in het op Java zou blijken. Ook de theologie boeide hem sterk, zodat het niet meer dan logisch was dat hij aan de Leidse universiteit ging studeren. In het najaar van 1939 vertrok hij met zijn vrouw Elisabeth Oberman-De Bie naar Medan op Sumatra, waar de Protestantse Kerk in Nederlandsch-Indië een beroep op hem had uitgebracht. Hier leerde hij ook dominee Mak kennen, inderdaad, de vader van Geert, met wie hij persoonlijk bevriend raakte. Wie Geert Maks *De eeuw van mijn vader* heeft gelezen, heeft meteen een goede indruk van alle gebeurtenissen die Oberman in zijn lange leven heeft meegemaakt. In 1942 vluchtte Oberman met zijn vrouw en

Foppe Oberman had als predikant en 'woordkunstenaar' de gave van het woord. Hij trok volle kerken met een jeugdig en enthousiast publiek, in het bijzonder in de Laurenskerk, de ruïne die na de Tweede Wereldoorlog niet alleen in materiële zin moest worden wederopgebouwd. Ook als godsdienstonderwijzer wist hij steeds 'volle zalen' te trekken.

(foto Laurenskerk Rotterdam)

hun twee dochtertjes naar Java, waar ze meer dan drie jaar in afzonderlijke kampen werden geïnterneerd. Deze jaren waren zo ingrijpend, releveerde een dochter in de rouwdienst, dat Oberman pas aan de vooravond van zijn negentigste verjaardag met de kinderen over zijn kampherinneringen wilde praten. In deze zware jaren hield hij bij zijn

medegevangenen de moed erin door met zijn volle, zware stem voor te dragen uit werken van Couperus en de schrijver Jan de Hartog. In 1946 vertrok het gezin met de *Oranje* naar Rotterdam, waar Oberman aan de slag ging als predikant in Nieuw-Crooswijk. Typerend voor de kerkelijke ontwikkelingen in deze stad is het verloop van het aantal predikants-

plaatsen: tot het einde van de jaren vijftig telde de Hervormde Gemeente Rotterdam-Centrum negentien predikantsplaatsen; anno 2008 zijn daar nog 2,7 formatieplaatsen van over! Ds. Oberman trok in zijn jaren nog volle kerken, vooral ook een jeugdig en enthousiast publiek. Zijn markante, glamourachtige uitstraling zal daartoe niet weinig hebben bijgedragen. Ook maakte hij een begin met de Cantatediensten in de Laurenskerk, die tot de huidige dag in stand worden gehouden. In diezelfde Laurenskerk was 19 mei 1952 een grote dag in zijn leven toen hij samen met koningin Juliana de eerste steen legde voor de wederopbouw van de kerk. Dominee Oberman preekte altijd uit het hoofd. Hij bereidde zich goed voor, maar kon zijn gedachten ook de vrije loop laten en dan verraste hij zijn gemeenteleden onverwacht met een gedicht van Martinus Nijhof, Ida Gerhardt of P.C. Boutens. Daarnaast vervulde hij allerlei bestuursfuncties en gaf hij godsdienstonderwijs, zowel aan de huishoudschool als aan het Marnix Gymnasium. Omdat het alles bijeen wat veel werd en hij vooral wijkpredikant wilde zijn, aanvaardde hij in 1963 een beroep naar Amsterdam, waar hij aanvankelijk voorging in de Bachzaal en later in de Thomaskerk in Zuid. Na een pijnlijke scheiding leerde hij in Amsterdam Anneke Buit kennen, met wie hij in mei 1976 trouwde en tot aan zijn overlijden 32 jaar later, gehuwd is geweest. In 1973 verbond ds. Oberman zich aan het Eindhovens Protestants Lyceum als leraar godsdienst, maatschappijleer en Hebreeuws. Hoezeer het preken hem aan het hart ging blijkt wel uit het feit dat hij tot zijn negentig-

ste op de kansel heeft gestaan. De laatste jaren leidde hij tot zijn dood op 95-jarige leeftijd een rustig bestaan in Capelle aan den IJssel, verzorgd door zijn vrouw Anneke. 'Hij verstond de kunst om eenvoudig te preken zonder kinderachtig te worden en hij had de gave om het boeiend te houden voor de mensen', zo memoreert zij haar man. 'Alle generaties kwamen onder zijn gehoor, van oud tot jong en het was geen elitair gezelschap.' Over zijn plaatsbepaling in het rijkgeschaakte theologische spectrum nog dit. De zaak van de vrijzinnigheid is hem altijd ter harte gegaan, ofschoon hij niet voor die richting had gekozen. Toen ik hem vier jaar geleden voor het laatst sprak, zei hij daarover: 'Ik zat op de linkervleugel van de middenorthodoxie. Naarmate ik ouder word, neig ik meer en meer naar de vrijzinnigheid. Albert Schweitzer is mijn grote voorbeeld. En meer specifiek: wat mij aanspreekt is het heerlijk vrije, niet dat gewriemel van de dogmatiek. Van de vrijzinnigen vond ik altijd dat ze zo heerlijk ondogmatisch zijn. Zelf dacht ik ook: dogmatiek: nee.' En met pretlichtjes in zijn ogen 'Ik was een vrijbuiters'.